

2. Márton Áron emlékzarándoklat

Képek a doberdói pokol tornácáról

Az Udvarhelyi Híradó Visszatekintő rovata is képviseltette magát a második Márton Áron zárándoklaton. A Kovács Gergely posztulátor és Ferencz Kornélia által szervezett zárándokút résztvevői a katona Márton Áron nyomdokain járták be az egykori doberdói harcteret.

Talán nincs is olyan széke ember, aki ne énekelte vagy ne hallotta volna énekelni a „Felmegyek a doberdói nagy hegyre” című első világháborús éneket. Mit takar ez a fogalom? Vált név, a Doberdó? Márton Áronra emlékezve, a zárándokok ezt is megtapasztalhatták.

Olaszország – felbontva a Németországgal és az Osztrák–Magyar Monarchiával kötött szövetséget – az Antant oldalán lépett be az első világháborúba 1915. május 23-án. Az olasz hadsereg azonnal támadólag lépett fel a Monarchiával szemben, egy hónap múlva az olasz egységek elérték az osztrák területen folyó Isonzó vonalát. Az osztrák-ma-

inák számára létrehozott, akár tízezer katonát is befogadni képes Segeti tábor növényzettel benőtt területére. Itt találkoztunk a két helyi barlang gásszal, Ferivel (Gianfranco) és Sanyival (Alessandro), akiktől szenvedélyes hangú beszámolókat hallhattunk a doberdói tragédiáról. Ezek az olasz barlangászok ápolják a környéken található osztrák-magyar háborús emlékeket is, részt vettek rengeteg magyar érdekltségű emlékmű felújításában. Kíváncsián kérdeztük Gianfrancót, hogy honnan van ez a hallatlan empátia a magyar katonák sorsa iránt, a válasz tömör volt, de világos: ő olasz ugyan, de a nagypapa a Monarchiáért harcolt. Má-

San Martino a harcok után (felső kép), illetve az „elvarázsolt ház”, amely egyedülként maradt épen (alsó kép)

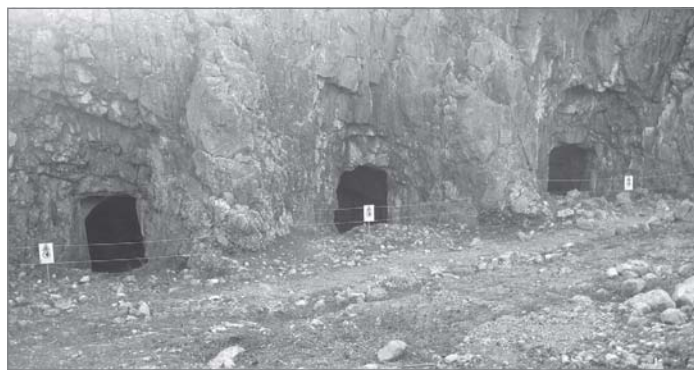

A Székely Hadosztály parancsnoka, Kratochvil Károly állíttatta emlékgúla

gyar csapatok Tolmeinnél és Görznel két hídfőállást alakítottak ki a folyón, és ezek védelmére rendezkedtek be. A görzi hídfő védelmét biztosította az Adriai-tenger partjától északra fekvő Doberdó-fennsík, ahonnan ugyanakkor jól lehetett ellenőrizni a Ljubljana felé vezető Wippach-völgyet is. 12 isonzó csatára került sor, ebből az első hat kimondottan a Doberdó meghódítására tett olasz próbálkozás volt. Miután a hatodik isonzó csatában, 1916 augusztusában, az olaszok bevették a Doberdótól északra fekvő Görz városát, a fennsíkon harcoló osztrák-magyar katonák bekerítésének a veszélye egyre nyilvánvalóbbá vált. A Monarchia hadvezetése úgy döntött, hogy kiüríti a Doberdót és kicsivel keletebbre, a Comeni-fennsíkon alakítja ki az újabb védelmi vonalat. Így az olaszok nyertek néhány kilométert, negyedmillió katona életével fizetve. A mi részünkről pedig 170 000 katona lelte halálát a Doberdó védelmében.

A Márton Áron zárándoklat első megállója a Doberdó egyik magaslatán, a Faiti-hegyen volt, ahonnan remek kilátás nyílt az Isonzó völgyére, az Adriára, valamint a Monarchia tartalékosa-

sodik megállónk a Foglianóban kialakított osztrák-magyar katonai temetőben volt, ahol 14

A San Michele kavernája

550 osztrák-magyar hősi halott nyugszik. Megemlékeztünk az olaszok áldozatairól is a mintegy 500 méterre lévő redipugliai emlékműnél. Olaszország legnagyobb katonai emlékműve 100 187 olasz katona hamvait őrzi.

A nagyváradi származású Éva néni sagradói vendéglőjében elfogyasztott ebéd után a magyarok szent hegyére, gólgójára, a Monte San Michele-re mentünk fel. Ez a hegy volt a Doberdó-fennsík védelmének kulcsa, így nem csoda, hogy

véres harcok folytak a meghódításáért. A hegyet folyamatosan magyar ezredek védelmezték. A legszörnyűbb tüzéségi tűz ellen is fedezetet nyújtó, sziklába robbantott kavernák közül kettő maradt fenn: a Schönburg – és a Lukachich – alagút. Ezek meglátogatása után az idegenvezetőink felelevenítették az 1916. június 29-i embertelen gáztámadást is, amelynek mintegy 6000 olasz halottja volt.

A második napot teljes egészében a katona Márton Áron emlékének szenteltük. Erdély későbbi nagy püspöke 1915-ben, mindössze 19 évesen, önként jelentkezett katonai szolgálatra a székelyudvarhelyi 82-eseknél. Doberdónál a temesvári 61. gyalogezred zászlósaként kapott váll- és karsérülést 1916 júliusában. A San Michele oldalában fekvő San

énekléssel rózta le kegyeletét. Végül meglátogattuk a „lombok lövészárkát”, ahol egy osztrák-magyar lövészárk mindkét ol-

rús múzeumban zártuk le, ahol minden egyes kiállított tárgy a Doberdó-fennsíkről származik, és a helyi barlangászok gyűj-

A San Michele utolsó előtti lövészárkvonala

dalán, mindössze 20-20 méterre egy-egy olasz lövészárk húzódott, amelyeket egy 40 méteres alagút kötött össze. Így az olasz katonák nap mint nap az ellenség alatt „közlekedtek”, de paradox módon ez a hely volt a legbiztonságosabb, mert egyik tüzéségi sem merte lövegeit ide irányítani. Zárándoklatunkat a San Martinó-i első világhábo-

tótték össze. Tovább gazdagítva lelki és szellemi élményeinket, az olasz barlangászok belépődíj helyett forrált borral és süteménnyel fogadtak az általuk üzemeltetett intézmény udvarán, majd tapintható szakértelemmel mutatták be az összegyűjtött első világháborús emléktárgyakat.

KÁPOLNÁSI ZSOLT

A foglianói osztrák-magyar hősi temető bejárata